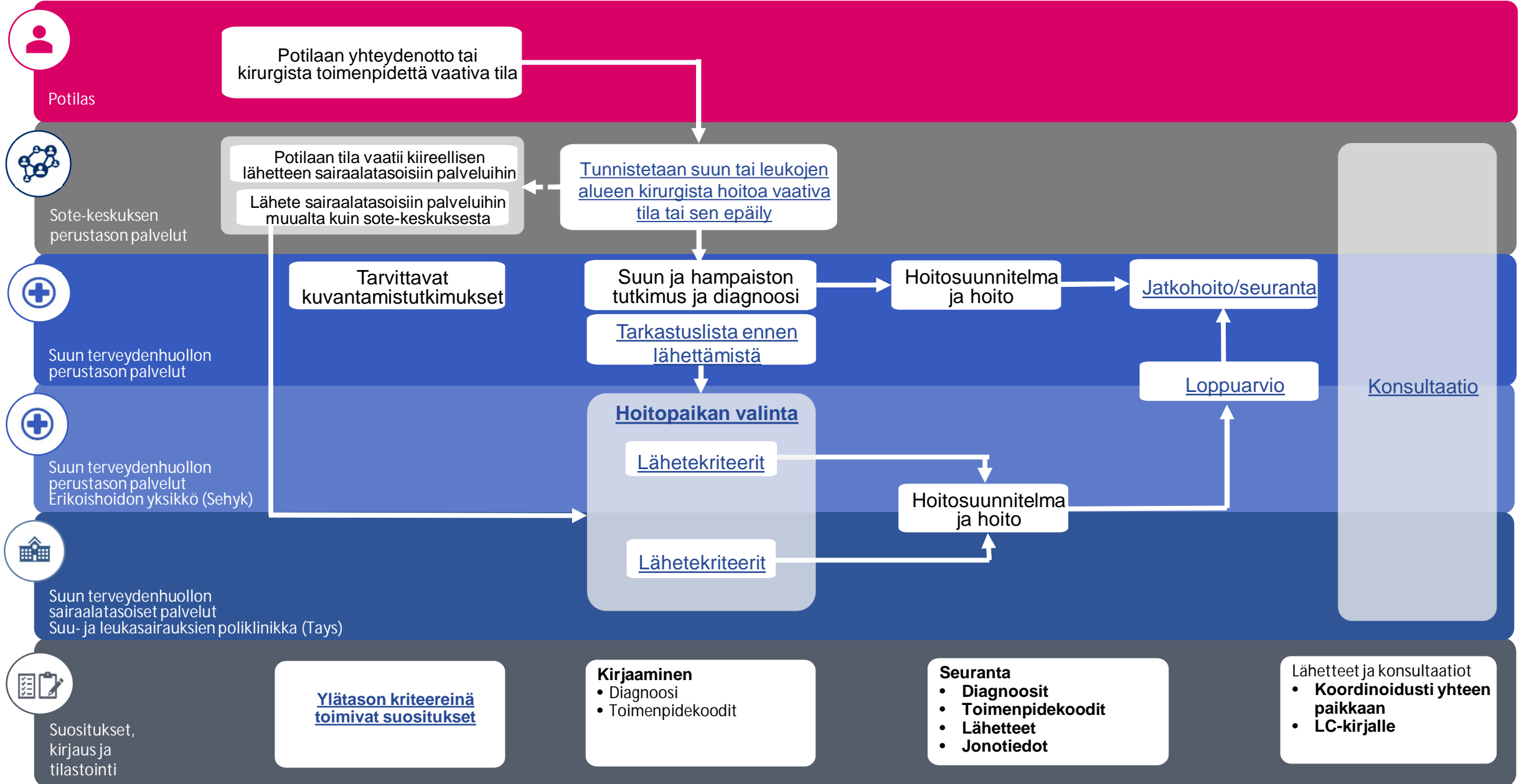

Suukirurgian toimintamalli

Ylätason kriteereinä toimivat suositukset

- [Viisaudenhammas](#). Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
- [STM:n yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet](#). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:2. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019 (viitattu 4.10.2023).

Suun tai leukojen alueen kirurgista hoitoa vaativa tila tai sen epäily

- Kun sote-keskuksessa tunnistetaan suun tai leukojen alueen kirurgista hoitoa vaativa tila tai sen epäily
 - Potilas ohjataan tarvittaessa suukirurgiaan perehtyneelle hammaslääkärille tai Erikoishoidon yksikköön kriteerien mukaisesti, ellei potilaan tila vaadi kiireellistä lähetettä sairaalatasoisiin palveluihin hoidon tai tutkimusten toteuttamiseksi (esim. suun alueen syöpäepäily, etenevä infektio tai kasvo- ja leukatraumat)
- Kun sairaalatasoisissa palveluissa tunnistetaan suun tai leukojen alueen kirurgista hoitoa vaativa tila tai sen epäily
 - 1) Potilas lähetetään perustason suun terveydenhuoltoon, jossa hoito voidaan toteuttaa yhteistyössä tai konsultoiden Erikoishoidon yksikköä
 - 2) Potilas lähetetään suu- ja leukasairauksien poliklinikalle

Konsultaatio

- Hoidollisissa asioissa voidaan konsultoida suukirurgiaan perehtyneitä hammaslääkäreitä perustason palveluissa
- Mikäli erikoishammaslääkäritasoisien hoidon lähettämisen kriteerit täyttyvät, voidaan konsultoida Erikoishoidon yksikköä laatimalla sähköinen B1-lähete Tampereen Lifecare potilastietojärjestelmään ja merkitsemällä lähete tiedoksi KIRH-kirjalle.
 - kts. [Ohje konsultaatioon](#)
- Mikäli erikoissairaanhoidon kriteerit täyttyvät, konsultoi sairaalatasoisia palveluita
 - Kiireettömät konsultaatiot päivystyspuhelimeen klo 14 jälkeen puh. 0503640533

Ohje konsultaatioon (perustason palvelut)

1. Potilaalta oltava lupa konsultointiin, mikäli konsultoit potilastiedoilla.
2. Kirjautu Citrix-etätyöpöydän kautta Lifecareen ja kirjaa konsultaatio sähköiselle B1 lähetepohjalle (potilaskansio -> +Uusi -> Kirjoita hakukenttään B1- LÄH)
 - **Huom! Muista kirjata läheteelle myös puhelinnumero, josta lähettävän hammaslääkärin tavoittaa (esim. mahdollisten lisätietojen pyyntöä varten).**
3. Tieto konsultaatiosta merkitään suukirurgian kirjalle (KIRH) varaamalla potilaalle ensimmäinen vapaa aika torstailta.
4. Klikkaa varaamaasi aikaa hiiren oikealla painikkeella ja valitse *Ajanvaraustiedot*. Lisää *Lisätiedot* kohtaan **K+ potilaan kotikunta (esim. K Nokia)**
5. Erikoishammaslääkäri kirjaa konsultaatiovastauksen ja asettaa potilaan mahdollisesti jonoon Erikoishoidon yksikköön tai alueen vuokrasuukirurgille.
6. Erikoishammaslääkäri merkitsee LC-kirjaan A, kun ottaa potilaan tiedot käsittelyyn ja L, kun konsultaatiovastaus kirjattu tai lähete vastaanotettu.
7. Konsultoiva hammaslääkäri seuraa itse, koska konsultaatioon on vastattu, käy lukemassa konsultaatiovastauksen ja etenee tämän perusteella potilaan hoidon suhteen.

Tarkastuslista ennen lähettämistä

- [Perustason perehtyneelle/ SEHYK:iin tai alueen vuokrasuukirurgille](#)
- [Sairaalatasoisiin palveluihin](#)

Tarkastuslista ennen lähettämistä perustason perehtyneelle, SEHYK:iin tai alueen vuokrasuukirurgille

- Potilasta on informoitu lähetteen tekemisestä sekä siitä, minne lähete tehdään
- Resektioissa lisäksi pikkukuva, mieluiten täyttökuva
- Hampaanpoistoyrityksen jälkeen jäännösjuuren poistoon lähetettäessä pikkukuva uudesta tilanteesta
- Lisäkuvantamisen tarpeesta konsultoitava edeltävästi apulaisylihammaslääkärinä (konsultaatiot suukirurgian kirjalle to päivälle) esim. KKTT
- Potilaalle info, että tarvitaan INR-arvo toimenpidettä edeltävältä päivältä
- Tarvittaessa potilaan ohjeistus antibioottiprofylaksiasta ja/ tai tarvittavien särkylääkkeiden otosta ennen hoitoa
- Sähköisen B1- lähetepohjan huolellinen täyttö
 - Lähetepohjalle kirjataan myös lähettävän hammaslääkärin puhelinnumero ja sähköpostiosoite, jotta häneltä voidaan tarvittaessa pyytää lisätietoja.

Tarkastuslista ennen lähettämistä sairaalatasoisiin palveluihin

- Potilasta on informoitu lähetteen tekemisestä sekä siitä, minne lähete tehdään
- Tarvittavat kuvantamistutkimukset oltava tehtynä ennen lähettämistä
- Lisäkuvantamisen tarpeesta konsultoitava edeltävästi suu- ja leukasairauksien poliklinikan ylihammaslääkärinä (esim. KKTT-kuvaus)
- Limakalvomutoksista mahdollisuuksien mukaan myös valokuvat ja PAD-vastaus (mikäli käytettävissä, sekä tieto, onko vastaus mennyt potilaalle). Huom! Limakalvomutoksista mahdollista konsultoida myös Erikoishoidon yksikköä (KLIEH kirjalle pe päivälle)
- Potilaalle info, että tarvitaan INR-arvo toimenpidettä edeltävältä päivältä
- Tarvittaessa potilaan ohjeistus antibioottiprofylaksiasta ja/ tai tarvittavien särkylääkkeiden otosta ennen hoitoa
- Huolellinen lähete, joka tehdään sähköisenä B1-lähetteenä Pegasokseen

Ohje lähetteen tekoon perustason perehtyneelle, SEHYK:iin tai vuokrasuukirurgille

1. Kirjaudu Citrix-etätyöpöydän kautta Lifecareen ja laadi sähköinen B1 lähete joko suun erikoishoidon yksikköön tai vuokrasuukirurgille (valitse yksikkö sen mukaan, kummassa lyhyempi jono).
2. Laadi B1-lähete avaamalla potilaan potilaskansio -> +Uusi -> Kirjoita hakukenttään B1- LÄH ja kirjaa avautuvalle lähete pohjalle tarvittavat tiedot.
 - **Huom! Muista kirjata läheteelle myös puhelinnumero, josta lähettävän hammaslääkärin tavoittaa (esim. mahdollisten lisätietojen pyyntöä varten)**
3. Tieto tehdystä läheteestä merkitään joko Lifecaren suukirurgian kirjalle (KIRH) torstaille (sehyk) tai alueen vuokrasuukirurgin kirjalle (KIRV) aluekohtaiselle päivälle varaamalla potilaalle kirjalta ensimmäinen vapaa aika. Klikkaa varaamaasi aikaa hiiren oikealla painikkeella ja valitse Ajanvaraustiedot. Lisää Lisätiedot kohtaan **L + potilaan kotikunta (esim. L Nokia)**
4. Mikäli teet lähetteen alueen vuokrasuukirurgin jonoon, muista asettaa potilas alueen vuokrasuukirurgin jonoon (kts. Tähän liittyvä erillinen ohje Pirhan intrasta)
5. Lähettävän hammaslääkärin vastuulla on seurata lähetteen etenemistä. Mikäli lähete palautuu takaisin perustasolle, erikoishammaslääkäri informoi lähettänyttä hammaslääkärää tekstiviestillä

Hoitopaikan valinta

- Hoitopaikan valintaan vaikuttavat seuraavat tekijät:
 - pitkäaikaissairauden vakavuus
 - yleistila ja lääkitys
 - tukihoidon tarve, kuten esimerkiksi lääkehoito, verivalmisteet, anestesia tai valvonta
 - samanaikainen vakavan tai pitkäaikaissairauden hoidon tarve
 - hampaan, suun ja leuan toimenpiteen vaikeusaste
- [Aiemmin terveet ja suurentuneen infektioriskin](#) potilaat hoidetaan ensisijaisesti perustason palveluissa
- [Keskisuuren infektioriskin](#) potilaat hoidetaan ensisijaisesti erikoishoidon yksikössä
- [Suuren infektioriskin](#) potilaat hoidetaan sairaalatasoisissa palveluissa suu- ja leukasairauksien poliklinikalla

Aiemmin terveet ja suurentuneen infektioriskin potilaat

- Aiemmin terveiden potilaiden (taulukko [2](#)) suun alueen infektiot, sekä kirurgiset toimenpiteet (esim. hampaan poistot) hoidetaan perustason suun terveydenhuollossa. Sama koskee sellaisia suurentuneen infektioriskin potilaita (taulukko [2](#)), joilla ei ole yleisoireita eikä infektio uhkaa hengitysteitä (taulukko [1](#))
- Potilaan hoitopaikan ja hoitavan ammattilaisen valinnassa on huomioitava, että hoito saattaa vaatia erikoishammaslääkäritasoista osaamista

Keskisuuren infektioriskin potilaat

- Keskisuuren infektioriskin potilaat (taulukko [2](#)) hoidetaan ensisijaisesti perustason suun terveydenhuollossa. Hoitolinjoista ja työnjaosta suositellaan konsultoimaan erikoishoidon yksikköä, erikoishammaslääkärinä tai perussairauden hoidosta vastuussa olevaa lääkäriä
- Potilaan hoitopaikan ja hoitavan ammattilaisen valinnassa on huomioitava, että hoito saattaa vaatia erikoishammaslääkäritasoisista osaamista

Suuren infektioriskin potilaat 1/2

Sairaalatasoisissa palveluissa toteutettavan hoidon tarpeellisuutta arvioitaessa suuntaa antavia periaatteita ovat:

- Potilaan sairaus tai tila vaatii suun ja hampaiden hoidon toteuttamista sairaalaolosuhteissa tai tarvittava hoito on poikkeuksellisen vaativaa
- Tavanomaisilla hoitotoimenpiteillä ei ole saatu riittävää hoitovastetta suun infektioiden hoidossa
- Suuinfektioiden hoidossa tai diagnostiikassa tarvitaan menetelmiä, joita ei ole lähettävän tahon käytössä
- Suunnitteilla antiresorptiivisen lääkityksen aloitus syöpäpotilaalla
- Potilaat, joilla on antiresorptiivinen lääkitys

Suuren infektioriskin potilaat 2/2

- Tilat, joissa infektioiden vastustuskyky on oleellisesti alentunut
 - Neutropeniat ja leukosyyttien toimintahäiriöt
 - Synnynnäiset ja hankitut immunoglobuliiniset puutostilat
 - Tilat ennen sytostaattihoidon aloittamista sekä hoidon aikana
- Pään ja kaulan alueelle kohdistuvaa sädehoitoa edeltävä ja sen jälkeinen tila (erityisesti, jos sädetetyllä alueella kirurgisen hoidon tarve)
- Elinsiirtoa edeltävä tila, sen jälkitila tai tila ennen immunosuppressiivisen hoidon aloittamista sekä hoidon aikana
- Pään ja kaulan alueen pahanlaatuiset kasvaimet
- Vaikea-asteinen komplisoitunut diabetes mellitus
- Vaikea-asteinen munuaisten vajaatoiminta
- Nivelreuma, selkärankareuma, reaktiiviset artritit ja muut reumaattiset tulehdukset (esim. Sjögrenin syndrooma)
- LED ja siihen verrattavat kollageenitaudit
- Pitkäkestoinen tai jatkuvasti oireileva keuhkoastma
- Hemofilia ja muut vaikeat verenvuotosairaudet
- Vaikea-asteiset sydän- ja verisuonisairaudet
- Fenytoiini- tai siklosporiinilääkityksestä aiheutuva ienliikakasvu
- Sairaudesta, lääkityksestä tai hoidon jälkitilasta johtuva syljen erityksen huomattava aleneminen
- Muu vaikea sairaus

Lähetekriteerit Erikoishoidon yksikköön

- Toimenpidettä ei pysty suorittamaan (Huom! Konsultoitava ensin perustason perehtynyttä)
- Hammasvammat ja konsultaatiota vaativat hammastapaturmat
- Sylkirauhasperäiset ongelmat
- Luukudoksen paikalliset muutokset: kystat, tuumorit ja liikakasvut
- Preproteettinen kirurgia
- Vaikeat hampaiden poistoihin liittyvät komplikaatiot
- Leukojen alueelle sädehoitoa saaneet (lähetteen mukaan sädekartat)
- Toistuvasti tulehtunut viisaudenhammas tai epäily patologisesta muutoksesta (Käypä hoito -ohje), mikäli kirurgiaan perehtynyt kollega perushoitolassa ei toimenpidettä pysty suorittamaan
- Puhkeamaton hammas tai ylilukuinen hammas, joka aiheuttaa esim. diasteeman tai resorptiota
- Pehmytkudosten paikalliset muutokset
 - hyvänlaatuiset tuumorit
 - tuntopuutokset
 - liikakasvut
 - kielijänteet

Lähetekriteerit sairaalatasoisiin palveluihin/ suu ja leukasairauksien poliklinikka

- Päivystykselliset yleisanestesiassa hoidettavat potilaat
- Poistoihin esim. verenvuototauteja sairastavat, vaikeasti yleissairaat, iv-sedaatiota tarvitsevat potilaat jne.
- Selkeät tuumorisuspektit potilaat
- Laajat leukojen muutokset, joita ei voida hoitaa paikallispuudutuksessa

Loppuarvio

- Kun hoito sairaalatasoisissa palveluissa on saatu päätökseen, voidaan potilaan jatkohoito ja seuranta tehdä perushoidossa annettujen ohjeiden mukaisesti
- Loppuarvioon kirjataan:
 - Hoidon yhteenveto
 - Loppuarvio tai –lausunto
 - Jatkohoitosuunnitelma perushoidossa

Jatkohoito/seuranta

- Potilaalle annetaan [suulliset ja kirjalliset jälkihoito-ohjeet](#) ja toimenpideyksikön yhteystiedot sekä tieto siitä, mihin hän voi ottaa yhteyttä virka-ajan ulkopuolella
- Potilaalle kirjoitetaan tarvittavat reseptit jatkohoitoon liittyen